

Toetusmeede kohalikele omavalitsustele ühistranspordi ligipääsetavuse parandamiseks

*(NB! Tegemist on kavandiga, mille tingimused võivad täpsustuda meetme
juriidilise vormistamise ja kooskõlastamise käigus)*

Kellele on meede mõeldud? Meede on mõeldud ühekordse toetusena kohalikele omavalitsustele (KOV) ühistranspordi parema ligipääsetavuse tagamise kulude katteks.

Mis on meetme eesmärgiks? Tõsta olulisemate taristu sõlmpunktide ohutust ja kasutusmugavust, sh ühistranspordipeatused, mis tagavad ligipääsu spetsiifilistele teenustele, jaamahooned ja nende juures olevad invaparkimiskohad ning põhilistele liikumissuundadele jäävad ülekäigud sõlmpunktide aladel.

Kes on meetme sihtgrupp? Kõik elanikkonna sihtgrupid, sh erivajadustega inimesed, eakad, lapsevankriga liiklejad, lapsed ja paljud teised, kel on avalikus ruumis liiklemiseks tarvis abivahendit või kelle füüsiline võimekus või nägemis- või kuulmistaju on langenud.

Mis on meetme eelarve ja toetuse määr? Meetme eelarveks on 2,5 miljonit eurot (sh käibemaks). Toetust pakutakse eraldisena (sihtotstarbeline toetus), mille toetusmäär moodustab 100%. Toetuse andjaks on Kliimaministeerium ning tegevusi rahastatakse Riigi eelarvestrateegia 2025-2028 raames heitkogustega kauplemise süsteemi vahenditest.

Kuidas on meede vastavuses direktiivi 2003/87/EÜ artikli 10 p 3 eesmärkidega? Meetme tegevused toetavad direktiivi 2003/87/EÜ artikli 10 p 3 eesmärgi läbi ühistranspordi ligipääsetavuse parandamise kõikide elanikkonna sihtgruppidele (sh erivajadustega inimesed). Sellega muutub valitud sõlmpunktides ühistranspordi kasutamine ohutumaks ja mugavamaks, mis suurendab ühistranspordi kasutajate arvu (ja ühtlasi vähendab sõiduautode kasutust) ja seeläbi aitab kaasa sektori süsinikuheite vähendamisele.

Mis andmetele meede tugineb? Meede tugineb 2020.a läbi viidud Transpordi ja tehiskeskonna ligipääsetavuse analüüsile¹ (edaspidi Analüüs). Analüüsi käigus kaardistati 767 erinevat transporditaristu objekti üle Eesti, mille asukohaandmed on kättesaadavad [Google Mapsi avalikus kaardirakenduses](#).

Analüüs näitab, milline on Eesti ühistranspordipeatuste ja jaamahoonete olukord ning kas ja mil määral on peatuste juures arvestatud erinevate kasutajate vajadustega. Iga sõlmpunkti ja objekti osas hinnatud, millistes aspektides on need kasutajatele ligipääsetavad, millised kohandused on vajalikud ligipääsetavuse tagamiseks ning milline oleks kohanduste eeldatav maksumus.

Kuidas on arvestatud hinnatase muutusega võrreldes 2020. aastaga? Kuna kaardistatud objektide maksumused tuginevad 2020.a ehitushindadele, siis 2025.a. seisuga on need

¹ Uuringu tellis Sotsiaalministeerium koostöös Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi ja Maanteeametiga. Uuring on valminud Euroopa Regionaalarengufondist Valdkondliku teadusja arendustegevuse tugevdamise programmi (RITA) tegevus 2 „Teadmistepõhise poliitikakujundamise toetamine” rahastamisel.

korrigeeritud ehitushinnaindeksi² muutuse võrra, millega kasvas objektide valmimise maksumus 37%. Arvestatud on ka käibemaksu määraga 24%, mis hakkab kehtima alates 01.07.2025.

Kuidas on arvestatud taristuobjektide seisukorra muutustega võrreldes 2020. aastaga? Kuna viie aastaga võis kaardistatud taristuobjektide seisukord muutuda paremaks, siis palume KOV-idelt tagasisidet taristuobjektide tabeli kohta hiljemalt 16.maiks 2025.a.

Tagasisidet palume iga KOV-i territooriumil paikneva ja uuringus kaardistatud taristuobjekti lõikes eraldi „soovin eraldist saada“ või „ei soovi eraldist saada“ vormis, kus „soovin eraldist saada“ tähendab, et KOV:

- ✓ on valmis eraldatud toetusraha eest kõrvaldama kaardistatud taristuobjekti puudujäägid ning viima taristuobjekti vastavusse analüüsis väljatoodud soovitustega;
- ✓ võtab endale kohustuse teostada renoveerimistööd 2 aasta jooksul peale lepingu sõlmimist;
- ✓ esitab eraldise kasutamise kohta asjakohast ja õiget informatsiooni eraldise andja kehtestatud vormil;
- ✓ juhul kui objekti renoveerimise maksumus osutub toetuse summast kallimaks, kannab oma vahendite arvel eraldist ületavad kulud, mis seonduvad eraldise kasutamise eesmärgi saavutamisega;
- ✓ tagastab lepingus sätestatud eraldise kasutamise perioodil kasutamata jäänud eraldise.

„Ei soovi eraldist saada“ vastus tähendab, et KOV ei ole eraldise saamisest huvitatud (*nt on objekt on juba renoveeritud või on selleks juba ette nähtud muud vahendid, objekti renoveerimiskulud ületavad oluliselt toetuse summat, puudub haldusvõimekus projekti elluviimiseks jne*). Sellisel juhul eemaldatakse taristuobjekt projektide pingereast. Loobumise põhjust ei pea eraldi välja tooma, kuid soovi korral võib seda teha kommentaari real.

Vastuseid palume sisestada tabelisse „KOV_projektide_nimekiri_tagasiside_andmiseks_2025“ ning saata eelpool mainitud tähtajaks meiliaadressile inna.nosach@kliimaministeerium.ee.

Mille järgi otsustatakse, mis taristuobjektid saavad toetust? Analüüsi käigus on igale uuritud objektile määratud skooriväärtus %-des, mis näitab positiivsete vastuste osakaalu kõigist küsitluse vastustest (ehk mida suurem on skooriväärtus, seda parem on objekti ligipääsetavus). Projektid viiakse ellu pingerea alusel, kus suurema prioriteetsusega on kõige väiksema skooriväärtusega objektid.

² Ehitushinnaindeks väljendab ehitustegevuse maksumuse muutust ehitusplatsi otsekulude alusel. Otsekulutused jaotatakse kolme põhigrupi: tööjõud, ehitusmasinad ja kasutatav materjal. 2020. aastakeskmise ehitushinnaindeks oli 202,0 ja 2024. aastakeskmise 277,7, seega kasvasid selle ajaga ehituse hinnad ligikaudselt 37%.

Kas kõik kaardistatud projektid saavad toetust? Analüüsi kohaselt maksaks kõikide kaardistatud objektide ligipääsetavaks tegemine kokku hinnanguliselt 4,6 miljonit eurot³. See tähendab, et tegevused viiakse ellu piiratud mahus, keskendudes ligipääsetavuse seisukohast kriitilisematele taristuobjektidele.

Esialgse hinnangu kohaselt on saadaoleva eelarve raames (2,5 miljonit eurot) võimalik rahastada umbes 250 projekti 767-st. Valimisse võetakse vaid need projektid, mille elluviimise vajalikkuse kohta on KOV õigeaegselt andnud positiivset tagasisidet.

Kuidas saab KOV teada, mis tegevused vajavad elluviimist iga objekti lõikes? Tabel „ligipääsetavuse_kaardistamine_2020“ sisaldab infot kaardistamise käigus leitud puudujääkidest objektide lõikes. Peatused, jaamad ja ülekäigud on välja toodud eraldi tabeli lehtedel (*NB! Maksumused on 2020.a. hindades, korrigeeritud maksumusi näeb tabelist „KOV_meetme_objektid_2025“*). Iga tabeli veerg viidab kaardistamise käigus püstitatud küsimusele ning rahanumber selles veerus tähendab, et vastav soovitus ei ole täidetud. Täpsemalt on need küsimused, soovitused ja näited käsitletud uuringu „Transpordi ja tehiskeskkonna ligipääsetavuse analüüs“ peatükis 4.

Kuidas sõlmitakse lepingu KOV-i ja Kliimaministeeriumi vahel? Kui taristuobjektide nimekiri on KOV-ide poolt kooskõlastatud ning toetatavad projektid pingerea alusel välja valitud, siis järgmise sammuna vormistatakse toetuse andmise kohta taristuministri käskkiri, kus täpsustatakse eraldise summa ja sihtotstarve.

Peale käskkirja allkirjastamist saadab Kliimaministeerium KOV-idele kirja, mille manuses on eraldise kasutamise leping ja selle lisad, mille tingimused on kõikidele KOV-idele samad. Menetluse lihtsustamiseks loome lepingu iga konkreetse KOV-i vahel sõlmituks, kui KOV-i allkirjaõiguslik esindaja allkirjastab digitaalselt kirja lisas oleva lepingu, mille taristuminister on juba varasemalt digitaalselt allkirjastanud. Lepingu lisadeks on projektide nimekiri KOV-ide lõikes ja aruande vorm(id). Toetuse summa kantakse KOVi arveldukontole peale eraldise kasutamise lepingu sõlmimist.

Kes on kontaktisikuks Kliimaministeeriumi poolt? Toetusmeetme elluviimise eest vastutab Kliimaministeeriumis liikuvuse arengu ja investeringute osakond, mille ülesanneteks on KOV-idele eraldise andmise ettepanekute tegemine, nendelt saabunud kinnituste hindamine, taristuministrile ettepaneku esitamine eraldise väljamaksmiseks või vajadusel osaliseks või täielikuks tagasinõudmiseks, saabunud aruandluse kontrollimine jm. Kontaktideks ministeeriumi poolt on Inna Nosach (inna.nosach@kliimaministeerium.ee) ja Eva Killar (eva.killar@kliimaministeerium.ee).

³ Analüüsis on maksumus toodud välja 2020.a. hindades. 2025.a. korrigeeritud projektide kogumaksumus oleks 6,8 mln eurot.